

En artikel fra **KRITISK DEBAT**

Er venstrefløjens klar til kamp ved EU-parlamentsvalget ?

Skrevet af: **Niels Henrik Nielsen** | Offentliggjort: 16. februar 2019

Sammenslutningen European Left består af 26 medlemspartier og 11 observatører, hovedsagligt fra EU-lande. Blandt partier fra lande udenfor EU kan nævnes det hviderussiske venstreparti "Fair World" samt Fred- og Solidaritetspartiet fra Tyrkiet.

Samarbejdet foregår ud fra princippet om enighed alternativt at afstå fra at stemme imod. Det indebærer uhyre mange kompromisformuleringer, hvilket også tydeligt ses i valgmanifestet. Således er der ingen klar stillingtagen til, hvorvidt man ønsker en omkalfatring af EU-samarbejdet baseret på nye grundprincipper eller man ønsker EU nedlagt og etablere et samarbejde på et nyt grundlag. På den ene side står der, at man vil arbejde for en forandring af EU-traktaterne herunder demokratisering af EU-institutionerne og på den anden side skriver man, at der skal bygges et nyt Europa baseret på solidaritet og hvor folkenes suverænitet må respekteres.

Samarbejdsprincipperne indebærer tillige, at enkelte partier får formuleringer med, som de facto primært er af national interesse. Vel et af de klareste eksempler herpå, er kravet om tyrkisk tilbagetrækning fra Cypern og forhandlinger om en konføderation. Et krav som det græsk-cypriotiske parti AKEL har krævet i årtier, men som ikke med rimelighed kan karakteriseres som et af de otte vigtigste krav, når det gælder internationalt arbejde.

I samarbejdet indgår mange små partier uden parlamentarisk repræsentation og dermed uden ansvar over for vælgerne og erfaring med at føre valgkampagner. Følgerne heraf er til tider svulstige formuleringer, - der ikke nødvendigvis er forkerte, men heller ikke brugbare i agitationen og gør manifestet vanskeligt at læse for de ikke-indviede. Følgende er et eksempel herpå. European Left vil arbejde for: "*A socially and environmentally sustainable, democratic, solidarity-based and feminist Europe*". Ikke nemt at bruge som slagord i en valgkampagne.

Manifestet indeholder desuden på et helt overordnet plan mange gode og rigtige intentioner om, hvad man ønsker sat i stedet for den eksisterende, kapitalistiske produktion. Men det forbliver iøjnefaldende ukonkret. Et af punkterne under afsnittet "En ny model for økologisk udvikling" hedder "*Localise and convert industrial production in Europe, develop short production and consumption circuits to minimise the use of resources; we need a low-cost and green solution to tackle energy poverty.*" Intentionen er god nok. Der er noget absurd i at sende fisk fanget ved Grønland til Kina til forarbejdning, hvorefter de eksporteres til Danmark. Men gælder det al industriproduktion? Skal hvert land have sin vindmøllefabrik? Det skaber arbejdspladser et sted, men arbejdsløshed et andet sted. Hvem skal gennemføre denne politik? Skal det være EU eller skal gennemførelsen baseres på folkenes selvbestemmelsesret? Der kan stilles mange spørgsmål omkring sådanne forslag. Der er ikke antydningen af, hvorledes det skal kunne lade sig gøre praktisk politisk. Pointen er, at det lyder besnærende, men eftersom det ikke forholder sig til spørgsmålene hvem og hvordan, så forbliver det ukonkret og ikke troværdigt.

Et af de helt store kamptemaer ved det kommende EU-parlamentsvalg bliver spørgsmålet om flygtninge og migration. Skal venstrefløjens vinde valget, må det først og fremmest vinde arbejderstemmerne tilbage fra højrefløjens. Det forudsætter blandt andet et troværdigt bud på, hvorledes de negative følger af migrationen kan overvindes.

Flygtninge og migration

I afsnittet "For et Europa med rettigheder og friheder" står der: "*We believe that building a new Europe means also to*

rediscover those values of humanity that today seem forgotten. Moreover, welcome and hospitality policies and recognizing migrant's rights are not just a matter of mercy and goodness but remain a fundamental part of any redistributive action".

Manifestet kritiserer med rette et hyklerisk EU, der blandt andet gennem årtier på den ene side har indgået uigennemskuelige og ødelæggende fiskeriaftaler med de vestafrikanske lande og på den anden side har hindret mulighederne for en fiskerikontrol, hvorfor store europæiske trawlere næsten har tømt området for fisk til skade for lokale fiskere, der i dag har svært ved at leve af fiskeri.

Samtidig undergraver EU's landbrugsstøtte livsgrundlaget for millioner af bønder i Afrika og sender dem enten ud i ekstrem fattigdom eller tvinger dem til at opgive landbruget og prøve lykken på anden måde. Et skrift fra Folkebevægelsen mod EU omtaler eksempelvis en dansk virksomhed i et afrikansk land, som indkøber EU-støttet mælk og omdanne det til mælkepulver i stedet for at købe mælk fra lokale bønder, fordi EU-mælken er billigere. EU kan således ikke kritiseres nok for reelt at have undermineret livsgrundlaget for millioner af mennesker og skabe grundlaget for de store migrantstrømme mod Europa.

Det er derfor bemærkelsesværdigt, at valgmanifestet ikke forholder sig konkret til konsekvenserne heraf., ikke mindst fordi det er denne politik, som er en væsentlig årsag til den voksende ulighed og bidrager til løsarbejde og usikre job. For når blandt andre italienske tomatavlere kan få - ofte illegale - migranter til at plukke tomater for 10 kr. i timen hvorfor så betale en italiensk lønarbejder det tidobbelte. Flere nyere studier antyder, at det voksende antal dårligt betalte jobs skyldes tilgangen af et stort antal migranter, der er villige til at arbejde for en ussel løn og ikke kræver ferie eller betaling under sygdom mv. - især ikke hvis det er illegale migranter. Mange migranter er taget til Europa for at tjene penge, der kan understøtte familien hjemme. Frygten for at blive sendt retur og i stedet komme til at ligge familien til last er større end lysten til at kæmpe for ordentlige løn- og arbejdsforhold.

Når den tyske kansler Angela Merkel siger *"Wir schaffen das!"* handler det derfor næppe om godgørelse og humanisme, men snarere om at skaffe kapitalen billig arbejdskraft, der underminerer fagforeninger og kampen for ordnede løn- og arbejdsforhold. Hvis denne arbejdskraftforsyning ikke eksisterede, og hvis det ikke var muligt at få et alternativt arbejdskraftudbud, så ville jobbet ikke eksistere. Argumentet om, at indvandrere er "nødvendige" for at udfylde eksisterende job, tager de eksisterende job og dermed erhvervsstrukturen for givet; desuden accepterer det, at indvandrere er den eneste mulige kilde til yderligere arbejde.⁴

Netop her ligger en væsentlig årsag til højrefløjens fremgang og ikke ubetydelige opbakning blandt almindelige lønarbejdere. Ja, det er EU's skyld, som manifestet skriver, men det er ikke *"The lack of a collective humanitarian and solidary response to refugees (that) has helped to promote a more racist and xenophobic EU."* Det er kapitalismens udnyttelse af disse til at undergrave lønarbejdernes hårdt tilkæmpede økonomiske og sociale rettigheder. Et forhold, som er blevet forstærket af de krige og interventioner EU-landene - med Frankrig i spidsen - har ført de senere år.

Migranterne ender som sydebukke, først ved udbytningen i deres eget land, efterfølgende når de forsøger at skabe et liv i Europa. Desværre forholder valgmanifestet sig ikke til det grundlæggende problem, men nøjes med at hæve humanismens fane.

Kampen om økonomien

Når det gælder den økonomiske og sociale politik, indeholder valgmanifestet mange sympatiske forslag. En økonomisk politik, der skal imødekomme sociale behov, støtte til alternative virksomheder, genindførelse af velfærdsstaten mv. Manifestet siger imidlertid ikke noget om, hvorledes den skal gennemføres og hvordan man vil bidrage til en løsning af de strukturelle problemer og tendenserne til opløsning af hele samarbejde.

Det måske mest bemærkelsesværdige er, hvor lidt valgmanifestet forholder sig til euroen, som ellers har været et centralt omdrejningspunkt i mange af de diskussioner og initiativer, der har været på venstrefløjens siden sidste valg til EU-parlamentet. På baggrund af det økonomiske sammenbrud i Grækenland krævede eksempelvis initiativet Plan B på et tidspunkt en ophævelse af euroen og en tilbagevenden til EMS-systemet.

Euroens historie er et godt eksempel på, hvorledes økonomien går forud for den demokratiske legitimitet. Det var en næsten imperialistisk forpligtelse at gennemtvunge samme valuta i Østrig og Cypern, Luxembourg og Spanien - for slet ikke at tale om Grækenland - overfor folk, der ikke har en fælles historie, politisk kultur eller levestandard, for slet ikke at tale om sprog. Hvordan kan en stat forestille sig en økonomisk og social politik, der er åben for debat og demokratisk forhandling, hvis alle monetære reguleringsmekanismer er ude for dens kontrol? Hvordan kan man få landenes folk, der ikke engang kender hinanden, til at acceptere en grad af solidaritet, der kan sammenlignes med den solidaritet, der eksisterer mellem indbyggerne i Bayern eller Catalonien? Ideen om euroen hvilede på hypotesen om, at føderalisme i et fremskyndet tempo ville bringe de europæiske folk sammen.

I stedet bliver det mere tydeligt, hvorledes det nordlige EU med Tyskland i spidsen nægter at forholde sig til det simple faktum, at euroen blev indført med lovning om bedre levevilkår for alle i medlemsstaterne. Det modsatte er sket. Nu snart tyve år efter euroens indførelse har der aldrig været større ulighed og større fjendskab. Ikke kun inden for Euro-landene men også mellem Euro-landene og resten af EU.

Ideen om euroen hvilede tillige på ideen om at styrke det indre marked og øge kapitalakkumulationen som udgangspunkt for at trænge ud på verdensmarkedet med ny styrke. Sådan er det ikke gået. I stedet har tysk

kapital profiteret af de kroniske og strukturelle ubalancer indenfor EU. Mellem syd og nord og senest mellem øst og vest. Krisepolitikken som løsning på gældskrisen har indtil nu forstærket dette forhold og samtidig blokeret for en løsning af ubalancerne og for en samling af de nationale kapitalers interesser til én fællesinteresse indenfor EU. Indtil nu har de ledende fraktioner i EU afvist enhver samlet investeringsplan til afbalancering og harmonisering af de enkelte medlemslandes udvikling og potentiale.

6 Hvad der fremstår som en monetær union - et tæt samarbejde - har reelt fungeret som økonomisk udbytning.

På EU-niveau betyder det, at omkring 140 mio. mennesker - ud af ca. 500 mio. indbyggere i EU-landene - lever i eller på grænsen til fattigdom.

2 Det er denne skribents påstand, at to af hovedfaktorerne bag den stigende ulighed og højrepopulismens fremgang er migrationen og den økonomiske usikkerhed skabt af det indre marked og kampen på verdensmarkedet. I den sammenhæng er velmenende og sympatiske forslag, som opremset i valgmanifestet utilstrækkeligt. Der kan hentes megen inspiration til kampen mod højrepopulismen ved at læse indlæggene på den af den europæiske fagbevægelses tænketank ETUI organiserede temadag om netop dette emne.

4 Når det gælder den politiske økonomi, må det være en forudsætning, at man forholder sig til den faktiske virkelighed og arbejder for konkrete forbedringer frem for en beskrivelse af nogle langsigtede målsætninger.

Kampen om magten

Der hvor uenighederne om en forandring af EU eller et ud af EU måske kommer klarest til udtryk er

i afsnittet om "Power to the people". Manifestet slår fast, at et nyt Europa ikke kan opbygges på basis af de eksisterende traktater. Herefter kommer fire forslag om kamp mod korrupktion, om at tage magten fra finanskapitalen ved at respektere folkets suverænitet, om at sikre og udvide arbejderens rettigheder samt om bedre digitalt demokrati.

To af EU's fundamentale elementer er dels "de fire friheder": Fri bevægelse for arbejdskraft, kapital, tjenesteydelser og varer som er grundlaget for det indre marked, dels møntunionen, euroen. Som ovenfor beskrevet forholder manifestet sig ikke til euroen. Heller ikke "de fire friheder" indgår. Siden Maastricht-traktaten er "frihederne" blevet fortolket som individuelle friheder af EU-domstolen, hvilket har medført en undergravning af fagbevægelsen. Sagt på en anden måde, så er "de fire friheder" blevet et redskab for kapitalen og virksomhederne til undergravning af de kollektive rettigheder og det politiske råderum for handling.

Manifestet viger således uden om en stillingtagen til, hvorvidt det fremtidige samarbejde skal bygges op omkring et nationernes Europa, som blandt andre La France Insoumise med Jean Luc Mélenchon i spidsen har betonet. Sammen med blandt andre Italiens tidligere vicefinansminister Stefano Fassini har Mélenchon talt for en styrkelse af de nationale arbejderklasser og etableringen af en national, økonomisk udvikling som drivkraft for et forandret Europa. Samme tanker er tidligere medlem af og parlamentsmedlem for Syriza, Costas Lapavitsas inde på. I et interview med den spanske avis El Diario (her gengivet fra Verso Books) siger han "*The workers' Europe does not exist. It is a myth, which most of the European Left believed in. There is not a single Europe; there are 28 states, 19 of which are in the currency union. The Left needs to think more about national sovereignty, and redefine it — not in a nationalist or aggressive sense, but in a popular sense. I believe that this is the real prospect for a people's and workers' Europe. And not a transnational body headquartered in Brussels, governed by bureaucrats living in their own world.*"²

Heroverfor har først og fremmest flertallet i det tyske parti Die Linke stået, som arbejder ud fra, at ingen europæisk nation kan skabe sin egen befrielse, kun gennem et samarbejde i et forandret EU, kan der skabes et venstrefløjens alternativ til neoliberalismen. Flertallet ser EU-samarbejdet som en nødvendig forudsætning for et andet EU. Reelt er den politiske situation på venstrefløjen, at langt de fleste væsentlige partier er splittet på spørgsmålet om et fremtidigt europæisk samarbejde.

Den manglende afklaring af hvorledes det fremtidige samarbejde skal ske - et forandret EU-samarbejde eller et samarbejde baseret på nationernes eller staternes Europa - får valgmanifestet til at fremstå ufuldstændigt uden logisk indre sammenhæng, men til gengæld fyldt med mange sympatiske, men luftige upræcise forslag. Hvis spørgsmålet er, om kan manifestet kan bruges som idékatalog til fortsatte diskussioner til politisk afklaring, er svaret ja. Hvis spørgsmålet i stedet lyder, om det kan det bruges som valggrundlag til det kommende EU-parlamentsvalg, må svaret blive nej. Den politiske virkelighed blandt partierne og i de enkelte lande er for forskellig.

¹ Den samlede liste kan ses på <https://www.european-left.org/member-parties/>

² Se eksempelvis Greenpeace rapport fra november 2017 <https://www.greenpeace.org/archive-africa/en/Press-Centre-Hub/Publications/The-Cost-of-Ocean-Destruction/>

³ Nyere artikel herom <http://www.folkebevaegelsen.dk/drevet-paa-flugt-af-eus-politikker/>

4 For en kort introduktion se bl.a. <https://www.socialeurope.eu/mass-immigration-growth-inequality>

5 Se artikel i Kritisk debat http://kritiskdebat.dk/articles.php?article_id=1940

6 Se lederen i kritisk debat http://kritiskdebat.dk/articles.php?article_id=1980

7 Se f. eks. <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/14944.pdf>

8 Se mere på <https://www.etui.org/News/Back-to-the-future-Trade-unions-need-a-positive-new-narrative-to-win-back-workers-votes>

9 Interviewet kan læses på <https://www.versobooks.com/blogs/3118-lapavitsas-the-left-is-paying-the-price-for-its-conservative-discourse-on-the-currency-union>